

Total No. of Printed Pages—3

2 SEM FYUGP VAC4

2026

(May/June)

YOGA

(Value Added Course)

Paper : VAC-4

Full Marks : 20 (25 for 2023 Batch)

Time : 1½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

1. তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : 1×2=2

Answer the following questions :

- (a) যোগসূত্ৰৰ মতে আসনৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Define Asana according to Yoga Sutra.

- (b) আন্তৰ্জাতিক যোগ দিৱস কোনটো তাৰিখত পালন কৰা হয়?

On which date is the International Day of Yoga celebrated?

2. তলৰ যি কোনো দুটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা : 3×2=6

Write short notes on any two of the following :

- (a) ভক্তি যোগ

Bhakti Yoga

(2)

(b) যোগসূত্র
Yoga Sutra

(c) যোগসিদ্ধ খাদ্য
Yogic diet

(d) বন্ধ
Bandha

3. তলৰ যি কোনো দুটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়া : $6 \times 2 = 12$

Answer any two of the following questions :

(a) 'নিয়ম'ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Discuss 'Niyamas'.

(b) 'ভগৱদগীতা'ক এখন যোগ গ্ৰন্থ হিচাবে বৰ্ণনা কৰা।
Describe *Bhagavad Gita* as a Yogic text.

(c) মানসিক স্বাস্থ্যৰ বাবে ধ্যানৰ উপকাৰিতা আলোচনা কৰা।
Discuss the benefits of meditation for mental health.

(d) আসনৰ প্ৰকাৰসমূহৰ বিষয়ে লিখা।
Discuss the types of Asana.

(3)

(২০২৩ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে অতিৰিক্ত প্ৰশ্ন)

(Additional question for 2023 Batch)

4. যোগক এক কলা হিচাবে বৰ্ণনা কৰা।
Describe Yoga as an art.

5

2 SEM FYUGP VAC ENVG

2026

(May/June)

ENVIRONMENTAL STUDIES

(Value Added Course)

Paper : VAC ENVG

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

1. [(a), (b), (c)] অথবা [(d), (e), (f)]-র নির্দেশ অনুসরি উত্তর লিখা :

Answer either [(a), (b), (c)] or [(d), (e), (f)] as directed :

- (a) শিল্প বিপ্লবে বায়ু প্রদূষণ সম্পূর্ণরূপে হ্রাস কবিছিল। 1
(সঁচা/মিছা লিখা)

The Industrial Revolution reduced air pollution completely.

(Write True/False)

- (b) অধিক জনসংখ্যাই কেনেকৈ পরিবেশের অবনতি ঘটায় সেয়া ব্যাখ্যা কবা। 2

Explain how overpopulation leads to environmental degradation.

(2)

- (c) এটা নদী উপত্যকা সভ্যতাৰ নাম উল্লেখ কৰা। প্ৰাচীন মানুহে পানীৰ উৎস কেনেকৈ ব্যৱস্থাপনা কৰিছিল? 1+2=3
Name one river valley civilization. How did ancient people manage water resources?

অথবা/Or

- (d) জীৱাশ্ম ইন্ধনৰ দহনে বিশ্বৰ পৰিৱেশ পৰিৱৰ্তনত প্ৰভাৱ পেলায়।

(সঁচা/মিছা লিখা) 1

Fossil fuel burning contributes to global environmental change.

(Write True/False)

- (e) পৰিৱেশত প্ৰযুক্তিগত উন্নয়নৰ মূল প্ৰভাৱসমূহ কি কি? 2
What are the major impacts of technological development on the environment?

- (f) বিকাশ আৰু পৰিৱেশ সংৰক্ষণৰ মাজত সমতা ৰখাৰ গুৰুত্ব ব্যাখ্যা কৰা। 3

Discuss the importance of balancing development and environmental conservation.

2. (a) পৰিৱেশ অধ্যয়নত প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ সংজ্ঞা দিয়া। নৱীকৰণযোগ্য আৰু অনৱীকৰণযোগ্য সম্পদৰ মাজত কি পাৰ্থক্য আছে? 2+2=4

Define natural resources in environmental studies. What is the difference between renewable and non-renewable resources?

(3)

অথবা/Or

মাটিৰ অৱনতি বুলিলে কি বুজা? প্ৰাকৃতিক সম্পদ হিচাপে মাটিৰ গুৰুত্ব ব্যাখ্যা কৰা। 1+3=4

What is soil degradation? Explain soil as a natural resource and its significance.

- (b) নিৰ্বনানীকৰণ কি? নিৰ্বনানীকৰণৰ পৰিৱেশৰ ওপৰত এটা প্ৰভাৱ উল্লেখ কৰা। 1+2=3

What is deforestation? State one environmental impact of deforestation.

- (c) বহনক্ষম উন্নয়নৰ মুঠ লক্ষ্য কিমান আছে? তোমাৰ বাবে আকৰ্ষণীয় ৰাষ্ট্ৰসংঘই গ্ৰহণ কৰা চাৰিটা মুখ্য বহনক্ষম উন্নয়নৰ লক্ষ্য আলোচনা কৰা। 1+2=3

How many SDGs are there? Discuss four major sustainable development goals adopted by the United Nations that you find more interesting.

3. উত্তৰ লিখা [(a), (b)] অথবা [(c), (d)] :

Answer either [(a), (b)] or [(c), (d)] :

- (a) জীৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু উদাহৰণসহ ইয়াৰ স্তৰসমূহ সংক্ষেপে আলোচনা কৰা। 1+3=4

Define biodiversity and briefly discuss its levels with examples.

(4)

- (b) জীৱবৈচিত্ৰ্যৰ হটস্পট বুলিলে কি বুজা? জীৱবৈচিত্ৰ্যৰ হটস্পটৰ সংজ্ঞা দিয়াৰ বাবে মানদণ্ডসমূহ উল্লেখ কৰা।

2+2=4

What are biodiversity hotspots? Mention the criteria to define a biodiversity hotspot.

অথবা/Or

- (c) ভাৰতত পোৱা বিভিন্ন অৰণ্য পৰিৱেশতন্ত্ৰ কি কি? অৰণ্য আৰু তৃণভূমি পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ মাজত দুটা পাৰ্থক্য লিখা।

2+2=4

What are the different forest ecosystems found in India? Write two differences between forest and grassland ecosystems.

- (d) জীৱবৈচিত্ৰ্যৰ বহিঃস্থানিক সংৰক্ষণৰ চাৰিটা ব্যৱস্থা সংক্ষেপে বৰ্ণনা কৰা।

4

Briefly describe four ex-situ conservation measures of biodiversity.

4. উত্তৰ লিখা [(a), (b)] অথবা [(c), (d)] :

Answer either [(a), (b)] or [(c), (d)] :

- (a) প্ৰদূষণ কি? প্ৰদূষণৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ নাম লিখা। 1+2=3

What is pollution? Name different types of pollution.

(5)

- (b) বায়ু প্ৰদূষণৰ কিছুমান উৎসৰ নাম লিখা। উদাহৰণেৰে মুখ্য আৰু গৌণ প্ৰদূষকৰ মাজত পাৰ্থক্য বৰ্ণনা কৰা। ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিৱেশগত বায়ু গুণাগুণৰ মানদণ্ড অনুসৰি প্ৰদূষকৰ মানদণ্ড লিখা।

2+2+2=6

Name some sources of air pollution. Differentiate between primary and secondary pollutants with examples. Name the criterion pollutants according to the National Ambient Air Quality Standards of India.

অথবা/Or

- (c) যি কোনো এটা পৰিৱেশ প্ৰদূষণৰ ওপৰত আলোচনা কৰা। সেই বিশেষ পৰিৱেশ প্ৰদূষণ হ্ৰাস কৰিবলৈ স্থানীয়ভাৱে ল'ব পৰা এটা ব্যৱস্থা লিখা।

4+2=6

Discuss any one environmental pollution. Write one measure you can take locally to reduce that particular environmental pollution.

- (d) শব্দ প্ৰদূষণে মানৱ স্বাস্থ্যৰ ওপৰত কেনেদৰে প্ৰভাৱ পেলায়? শ্ৰাব্য শব্দৰ সীমা কি ?

2+1=3

How does noise pollution affect human health? What is the limit of the audible sound level?

5. উত্তৰ লিখা [(a), (b)] অথবা (c) :

Answer either [(a), (b)] or (c) :

- (a) বতৰ আৰু জলবায়ুৰ মাজত কেনে পাৰ্থক্য আছে? বিশ্ব জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ নীতি নিৰ্ধাৰণৰ বাবে দায়িত্বশীল আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সংস্থাটোৰ নাম কি? $2+1=3$

What is the difference between weather and climate? Name the international body responsible for global climate change policies.

- (b) জলবায়ু ব্যৱস্থাৰ বিভিন্ন উপ-ব্যৱস্থাৰ নাম কি কি? এই উপ-ব্যৱস্থাসমূহৰ মাজত পাৰস্পৰিক প্ৰভাৱৰ এক উদাহৰণ দিয়া। $2+1=3$

Name the different subsystems of the climate system. Give an example of interaction among these subsystems.

অথবা/Or

- (c) উপযুক্ত উদাহৰণসহ জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ ফলত পৰিৱেশ আৰু মানৱ স্বাস্থ্যৰ ওপৰত হোৱা প্ৰভাৱসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। $3+3=6$

Discuss, with a suitable example, the impacts of climate change on the environment and human health.

6. জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ লগত খাপ খোৱা আৰু ইয়াৰ প্ৰভাৱ হ্ৰাসৰ বাবে কি কি পদ্ধতি অৱলম্বন কৰিব পাৰি তাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। জলবায়ু স্থিতিস্থাপকতাৰ অৰ্থ কি? $5+2=7$

Discuss some methods for adaptation and mitigation to climate change. What is meant by climate resilience?

7. (a) জীৱবৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ চুক্তি (CBD)-ৰ মুখ্য লক্ষ্যসমূহ কি কি? CBDৰ অধীনত থকা প্ৰটোকলসমূহ আৰু তাৰ মুখ্য উদ্দেশ্যসমূহ উল্লেখ কৰা। $3+4=7$

What are the main goals of the Convention on Biological Diversity (CBD)? Mention the protocols under CBD and their main objectives.

অথবা/Or

ৰামছাৰ চুক্তি কি আৰু ই কেতিয়া স্বাক্ষৰিত হৈছিল? ৰামছাৰ চুক্তিৰ তিনিটা মূল স্তম্ভ লিখা। ভাৰতৰ দুটা ৰামছাৰ স্থানৰ নাম উল্লেখ কৰা। $2+3+2=7$

What is the Ramsar Convention and when was it signed? Write the three pillars of the Ramsar Convention. Mention two Ramsar sites of India.

- (b) IUCN-ৰ সম্পূৰ্ণ অৰ্থ কি? ইয়াৰ প্ৰধান কাৰ্যসমূহ উল্লেখ কৰা। IUCN ৰেড লিষ্ট (Red List)ৰ সংজ্ঞা দিয়া। ৰেড লিষ্টৰ শ্ৰেণীসমূহ লিখা। $1+2+1+3=7$

What does IUCN stand for? Mention its primary functions. Define the IUCN Red List. Write the categories of the Red List.

অথবা/Or

ইউনেস্কোৰ মানুহ আৰু জৈৱ মণ্ডল প্ৰকল্প কি? এখন জৈৱ মণ্ডল সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ তিনিটা মণ্ডল চমুকৈ বৰ্ণনা কৰা। ভাৰতৰ তিনিখন জৈৱ মণ্ডল সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ নাম লিখা।

$$1+3+3=7$$

What is UNESCO's Man and Biosphere programme? Briefly describe the three zones of a biosphere reserve. Name three biosphere reserves in India.

★ ★ ★